

ZŠ RAPOTICE

2025 - 2026

Školní strategie prevence sociálně patologických jevů

Vypracovala: Jana Žvachulová

v Rapoticích 12.9.2025

Úvod

Školní preventivní strategie vychází z pokynu MŠMT. č.j. 14514/2000 - 51, který do prevence sociálně patologických jevů zařazuje konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, a virtuální šikanu, gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci, antisemitismus.

Drogy a jiné sociálně patologické jevy se dotýkají i dětí, které navštěvují základní školu. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

V tomto věku patří žáci k nejohroženější skupině, a proto i naše škola v souladu s koncepcí prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže připravuje a realizuje program primární protidrogové prevence a prevence sociálně patologických jevů.

Vytyčení sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti naší školy, tj. školy pouze s prvním stupněm představuje zejména:

- Aktivita v rozvíjení základních morálních návyků
- Výchovu ke zdravému životnímu stylu a hygieně
- Vedení ke sportu a tělovýchově a s ní související prevenci úrazu

Ve vyšších ročnících přistupuje k této problematice rovněž téma:

- Nebezpečnosti návykových látek a závislostí
- Vandalismus a dalších forem násilného chování s prevencí zaměřením se na trávení volného času dětí

Cílem minimálního preventivního programu

Cílem preventivního působení je diferencované působení na níže uvedené primární a sekundární cílové skupiny, které se realizuje prostřednictvím MPP.

Primární cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1.-5. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem

s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity budou směřovány k pracovníci, která zajišťuje činnost školního metodika prevence.

Sekundární cílové skupiny

Rodiče a veřejnost

Cílem je aktivní zapojení rodiny i veřejnosti do prevence rizikových projevů chování, a to prostřednictvím dostatečného informování a aktivitami specificky zaměřenými na tuto cílovou skupinu.

Cíle projektu

a) dlouhodobé

Základními cíli strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období školního roku 2025/2026 jsou:

- kladně působit na postoje a chování žáků
- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- pedagogických pracovníků školy

b) střednědobé

- vytváření a distribuce metodických materiálů
- doplňovat příruční knihovnu, shromažďovat propagační materiály pro potřeby pedagogů
- zapojování rodin do života školy
- školní preventivní strategii aktualizovat ve školních vzdělávacích programech a školním řádu
- vhodně zařadit prevenci do aktivit mimo vyučování - kroužky, aktivity ŠD, školní exkurze a výlety

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence

- uplatnit specializované preventivní programy zaměřené na rizikové skupiny a jednotlivce
- během školního roku realizovat různá šetření, sběr dat, rozhovory, dotazníky ke zjišťování sociální zralosti a odpovědnosti, schopnosti tolerance ve třídách a u jednotlivců s větší pravděpodobností vzniku sociálně - patologických jevů.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- *zvyšování sociální kompetence* - rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledku jednání
- *posilování komunikačních dovedností* - zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- *vytváření pozitivního sociálního klimatu* - pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- *formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám* - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná (např. části a funkce lidského těla)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedince ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí apod.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Český jazyk

Prvouka

Přírodověda

Výtvarná výchova a výtvarné soutěže, Tělesná výchova

Téma	Realizace
1. třída	
Osobní bezpečí	Průběžně po celý rok ve všech předmětech a aktivitách
Základní zásady mezilidské komunikace	Průběžně ve všech předmětech a aktivitách, zejména při skupinových činnostech
Vztahy v dětském kolektivu	Průběžně ve všech předmětech, zejména ČJ, Pr, Tv, při kolektivních činnostech
Každý člověk je jiný	Sledování a respektování odlišností (Pr, ČJ, Tv)
Základní hygienické návyky	Průběžně ve všech předmětech a činnostech
Využití volného času	Volnočasové aktivity při škole
Hodina, jako bezpečné místo	Spolupráce s rodiči (využití vánočních, velikonočních svátků (Pr, ČJ)
2. třída	
Lidské tělo	Tv – průběžně, Pr
Zdraví a jeho ochrana	T v – průběžně, Pr - popis částí těla
Zacházení s léky	Pr - hygiena, čistota - nemoc, úraz
Režim dne	Čj - sloh. Pr - lidé a čas — orientace v čase
Vztahy mezi lidmi	Čj - muzea, divadla, výlety, Pr, OSV
Chování v krizových situacích	Průběžně během roku
3. třída	
Pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti	Pr - člověk, lidské tělo, muž a žena, člověk, pečujeme o své zdraví

Zdraví a jeho ochrana	Pr - pečujeme o své zdraví - průběžně
Lidé kolem nás. multikulturní výchova	Pr - rodina, škola, člověk, OSV
Využití volného času	Pr - práce a volný čas
Ochrana proti obtěžování cizí osobou	Pr - rodina, pečujeme o své zdraví, OSV
4. třída	
Lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími	Čj čtení - formou rozhovorů, besed, výukových filmů
Životospráva a důsledky nevhodných návyků	Průběžně podle potřeb ve výuce
Využívání volného času	Př- průběžně, Čj – sloh
Pojmy drogová závislost a sexuální výchova	Čj - čtení - informace v médiích, výukové programy
Vztahy v dětském kolektivu	Divadlo, výlety, skupinová práce – průběžně
5. třída	
Domov, rodina, důvěra, vztahy	Průběžně v hodinách Čj - formou rozhovorů, besed, Vv – koláže
Léčivé a návykové látky	Př - srovnání, výroba léků, závislost
Vztahy v dětském kolektivu	Průběžně, společné akce - výlety, projekty, skupinové práce
Komunikace	Průběžně ve všech hodinách - prezentace prací, práce ve skupinách, řešení modelových situací, návštěvy muzeí, divadel výstav, komunikace s dospělými lidmi
Drogy a jejich v l i v na organismus	Př - učivo člověk - beseda na dané téma, sbírání nejrůznějších informací v médiích. Tv - správná životospráva, vliv drog na organismus, doping. Čj - volný čas, kamarádi, konflikt a jeho řešení
Nebezpečí při komunikaci s cizími osobami	Čj - průběžně (modelové situace a rozhovory)
Sexuální chování, zneužívání	Př - beseda, podle možností sledování výukového programu
Krizová centra	Př - průběžně podle potřeby a vyskytujících problém (modelové situace, důležitá tel. čísla, beseda..)

V rámci realizace této strategie by děti měly:

- mít povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- umět pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umět se chránit před cizími lidmi
- umět odmítat
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a látky návykové
- znát základní informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- mít základní zdravotní návyky
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- znát důsledky svého chování
- chápat pojmy jako lidská důstojnost, obětavost, všímavost atd...
- znát nebezpečí gamblerství, alkoholismu, toxikománie, předčasného sexu atd...
- vědět, na koho se obrátit při problémech a nebát se říci o pomoc

Závěr

Včasná prevence v oblasti sociálně patologických jevů je závažné téma, kterému musí být věnována pozornost. Prevence musí být prováděna systémově a každodenně, v optimálním případě je prevence a zdravý životní styl jakousi přirozenou součástí života školy. Mnoho aktivit využitelných pro osvojení si zdravého životního stylu a metodiky prevence, nelze pouze vyčíst z manuálů, metodik a příruček. Je třeba se odborně vzdělávat a získávat i praktické dovednosti.

Pozitivní změny v účinnějších přístupech učitelů k žákům při uplatňování prevence sociálně patologických jevů, rozvoj pozitivního sociálního chování a tím i posílení odolnosti žáků vůči nežádoucím sociálně patologickým jevům, kooperace škol ve vzdělávání učitelů a vzájemná výměna pozitivních zkušeností jsou základem úspěšné realizace strategie prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže.